

18.6.2026

MUONIO

Kylkirova asemakaava-alueen arkeologinen inventointi 2026

Tilaja:
Arkkitehtitoimisto Jarmo Lokio Oy

Toteuttaja:
Heilu Oy

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Alueen lähtötietoja.....	4
2.1. Ympäristö ja historia	4
2.2. Aikaisemmat tutkimukset ja lähialueen arkeologiset kohteet.....	8
3. Arkeologinen inventointi	9
3.1. Esityöt	9
3.2. Maastotyö ja raportointi	9
4. Yhteenveto	10
Lähteet.....	11

Karttaluettelo

Kartta 1. Lähestymiskartta.....	1
Kartta 2. Kaava-alueen yleiskartta.....	3
Kartta 3. Maastossa kuljetut reitit.....	10

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijät:	Heilu Oy / FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Niko Liedes
Kenttätyöaika:	16.6.2025
Tutkimusten rahoittaja:	Arkkitehtitoimisto Jarmo Lokio Oy
Lähialueen aikaisemmat tutkimukset:	Oksala inventointi 1997 Krapu inventointi 2007 Luoto inventointi 2018 Tokoi inventointi 2025

Kansikuva: Kylkirovan kaakkoisrinnettä. Kaakkoon.

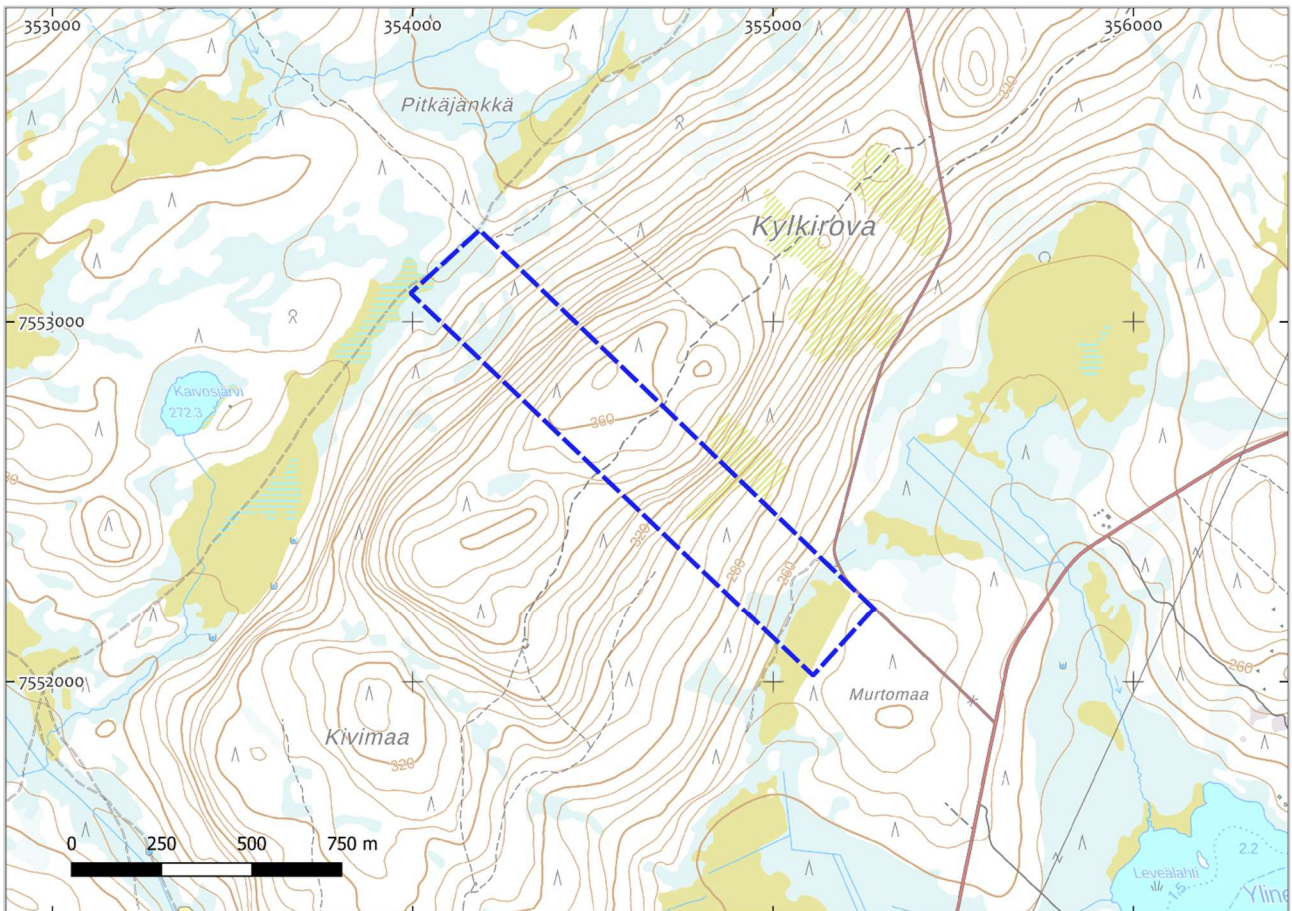
Taustakartat Maanmittauslaitoksen karttakuvapalvelusta (WMTS) 06/2026, ellei toisin mainita. Käytetty koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000. Maanmittauslaitoksen 5 p aineiston käyttölisenssi: MML 1884847288/05 00 00/2026.

Raportin kuvat: Jussi-Pekka Hiltunen ja Niko Liedes.

1. Johdanto

Muonion kunnassa, Yli-Muonion pohjoispuolella ollaan laatimassa asemakaavoitusta Kylkirovan alueella. Osana hankkeen taustaselvityksiä Heilu Oy:n arkeologit FM Jussi-Pekka Hiltunen ja FM Niko Liedes tekivät alueen arkeologisen inventoinnin kesäkuussa 2026.

Tornionlaakson museo edellytti hankkeesta antamassaan lausunnossaan kaavoitettavan alueen arkeologista inventointia. Inventoinnin tavoitteena oli selvittää alueen arkeologinen kulttuuriperintö. Alueelta ei tunnettu entuudestaan arkeologisia kohteita.

Kartta 2. Kaava-alueen yleiskartta. Kaava-alue on merkitty sinisellä katkoviivalla.

2. Alueen lähtötietoja

2.1. Ympäristö ja historia

Noin 38 hehtaarin kokoinen kaava-alue sijaitsee Muonion keskustasta noin 12 km luoteeseen, Yli-Muonion kylän pohjoispuolella, Kylkirovalla. Alueen kaakkoispuolella sijaitsee Ylinen Utkujärvi. Alueen ympäristö on pääsääntöisesti eri-ikäistä talousmetsää. Kaakkoisosaan sijoittuu pienialainen suoalue. Alueella ei sijaitse kiinteää asutusta.

Hankealueella maaperä on hiekkamoreenia. Maastokartalla metsämaastot on merkitty havumetsäksi. Alueella on melko suuria korkeuseroja ja se sijoittuu korkeusvälille noin 255-367 m mpy ollen korkeimmillaan Kylkirovan keskiosassa ja matalimmillaan alueen kaakkoisosassa.

Kuva 1. Kylkirovan keskiosaa. Länteen.

Kuva 2. Kylkirovan luoteisrinnettä. Luoteeseen.

Kylkirovan alue on supra-akvaattista aluetta, eli alue on ollut heti jääkauden jälkeen kuivan maan aluetta. Supra-akvaattisille alueille syntyi jäätikön reunalle jääjärviä. Jääkauden jälkeen alueella on ollut Muonion jääjärvi, joka on peittänyt laajimmillaan noin 800 neliökilometrin kokoisen alueen Länsi-Lapissa (Johansson ja Kujanpaa 2005: 144). Pääosa Muonion vesistöistä on kuitenkin olleet jo jääkauden jälkeen nykyisillä korkeuksilla, joten mahdolliset esihistorialliset asuinpaikat sijaitsevat todennäköisesti nykyisten vesistöjen läheisyydessä.

Aluetta kuvaavista vanhoista kartoista tarkastettiin vuonna 1642 laadittu Olof Treskin Lappia kuvaava kartta, vuonna 1845 laadittu pitäjänkartta sekä vuosina 1861-1876 laadittu Aurénin yleiskartta Lapin alueesta. Vanhojen karttojen perusteella kaava-alueella ei ole ollut kiinteää asutusta historiallisella ajalla. Lähin asutus on merkitty nykyisen Yli-Muonion kylän alueelle kaava-alueen eteläpuolelle. 1900-luvun peruskartoilla kaava-alue on samanlainen kuin nykyisinkin.

Kuva 3. Ote Olof Treskin Lappia kuvaavasta yleiskartasta vuodelta 1642. Oikealla alhaalla kirjain A kuvaa Kittilää ja kirjan B ilmeisesti Enontekiötä.

2.2. Aikaisemmat tutkimukset ja lähialueen arkeologiset kohteet

Kaava-alueella ei ole tiettävästi tehty aiemmin arkeologisia tutkimuksia. Lähialueella on tehty muutamia arkeologisia inventointeja 1990- ja 2020-luvuilla. Muonion kunnan perusinventointi on tehty vuonna 1995 (Oksala 1997) ja vuonna 2007 on tehty Kolarin ja Muonion kuntien inventoinnin päivitys (Krapu 2007). Muonion keskustaajaman osayleiskaavan arkeologinen inventointi on tehty vuonna 2018 (Luoto 2018). Yli-Muonion alueella on tehty arkeologinen inventointi vuonna 2025 liittyen alueen sähköverkon uusimiseen (Tokoi 2025). Inventointien lisäksi lähialueen tunnetuille arkeologisille kohteille on tehty muutamia tarkastuksia 1980-luvulta lähtien.

Kaava-alueella ei sijaitse tunnettuja arkeologisia kohteita. Lähin tunnettu arkeologinen kohde on kaava-alueesta noin 1,7 kilometriä pohjoiseen sijoittuva kiinteä muinaisjäännös *Mielmukkajärvi*, joka on ajoittamaton pyyntikuoppa. Muut lähialueen tunnetut arkeologiset kohteet, pääasiassa kivikautisen asuinpaikat sijoittuvat noin 2-2,5 kilometriä kaava-alueesta kaakkoon Ylisen Utkujärven läheisyyteen.

3. Arkeologinen inventointi

3.1. Esityöt

Esitöissä aluetta kuvaavia historiallisia karttoja (1600–1900-luvuilta) haettiin Kansallisarkiston Astia-verkkopalvelusta ja Jyväskylän yliopiston julkaisuarkistosta. 1900-luvun peruskarttoja tarkasteltiin paikkatietoaineistojen latauspalvelun Paitulin WMS-katselurajapintana. Vanhoista kartoista tarkasteltiin inventointialueelle sijoittuvia mahdollisesti arkeologisesti mielenkiintoisia kohtia, kuten historiallisen ajan asutusta ja rajamerkkejä. Maanmittauslaitoksen sivustolta ladattiin 5 p laserkeilausaineisto, josta etsittiin arkeologisesti mielenkiintoisia maastonmuotoja, kuten pyyntikuoppia tai tervahautoja.

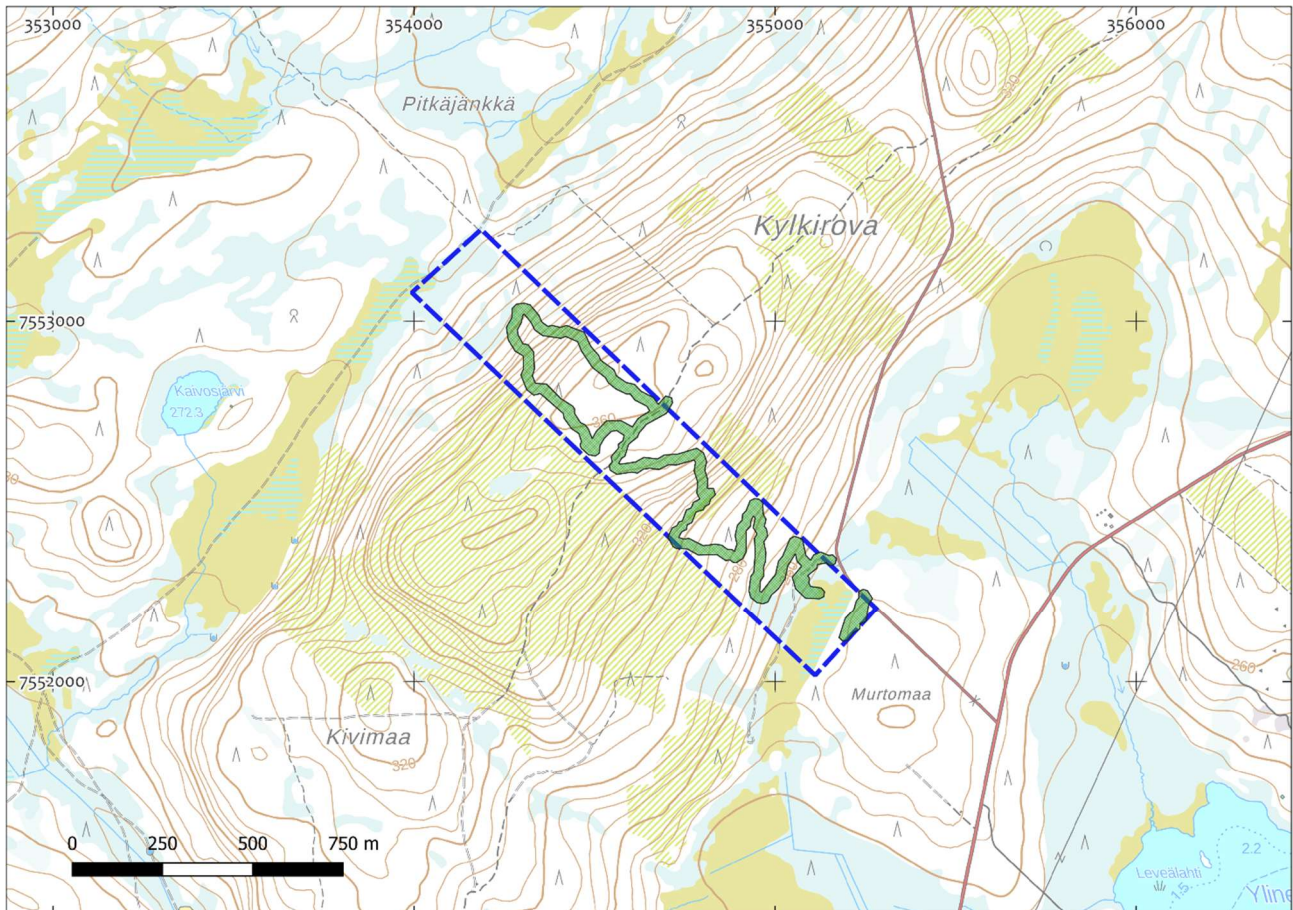
Ennen maastotöitä käytiin läpi myös alueen vesistöhistoriaa ja tunnettujen arkeologisten kohteiden tietoja. Kohdetietoja ja aikaisempien arkeologisten tutkimusten raportteja tarkasteltiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi). Ennen maastotöitä oltiin myös yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon työn toteuttamisesta, maastotöiden kohdentamisesta sekä mahdollisista uusista irtolöydöistä.

3.2. Maastotyö ja raportointi

Kaava-alueen maastotyöt tehtiin yhden päivän aikana 18.6.2025. Tutkimusmetodina oli silmämääräinen havainnointi ja lapionpistojen/kuoppien teko potentiaalisille maastonkohdille. Alueelta tarkastettiin kattavasti alueella sijaitsevat metsäalueet. Suoalueet jätettiin vähemmälle huomiolle niiden vähäisen arkeologisen potentiaalin vuoksi.

Maastotöiden aikana alueelta ei tavattu arkeologisia kohteita. Kylkirovan lakialueen keskiosa on suhteellisen tasainen, mutta alueen rinteet laskevat jyrkästi sekä kaakkoon että luoteeseen. Kaakkois- ja luoteisosassa rinteiden alaosissa sijaitsee suoalueita. Alueen kaakkoisosassa Murtomaalla sijaitsee tasaisempi ja maaperältään hiekkaisempi mäntykangas, jonne kaivettiin muutamia koekuoppia. Näistä ei kuitenkaan havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Inventointia dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Kuljetut reitit tallennettiin käsiGPS-paikantimella (Garmin Montana 610 ja Garmin GPSMAP 65S, tarkkuus +/- 5–10 m). Inventointiraportti laadittiin Hiltusen toimesta kesäkuussa 2026.

Kartta 3. Maastossa kuljetut reitit. Kaava-alue on merkityt sinisellä katkoviivalla ja maastossa jalkaisin kuljetut alueet on merkattu kartalle vihreällä.

4. Yhteenveto

Heilu Oy:n arkeologit Jussi-Pekka Hiltunen ja Niko Liedes toteuttivat Muonion Kylkirovan asemakaava-alueen arkeologisen inventoinnin kesäkuussa 2026.

Alueelta ei tunnettu entuudestaan arkeologisia kohteita, eikä sellaisia tavattu inventoinnin yhteydessä.

Jussi-Pekka Hiltunen

Posiolla 18.6.2026

Heilu Oy

Lähteet

Painetut lähteet:

- Johansson, Peter & Kujansuu, Raimo (toim.) 2005. Pohjois-Suomen maaperä. Geologian tutkimuskeskus.

Tutkimusraportit: (https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/r_default.aspx)

- Krapu, Antti 2007. Kolari/Muonio. Raportti kahden kunnan arkeologisista kohteista. Lapin liitto.
- Luoto, Kalle 2018. Muonion keskustaajaman osayleiskaavan arkeologinen inventointi. Heiskanen & Luoto Oy.
- Oksala, Hilikka 1997. Muonio. Arkeologinen inventointi 18.4.1995-17.2.1996. Oulun yliopisto.
- Tokoi, Arttu 2025. Muonio Yli-Muonio. Sähkölinjan arkeologinen inventointi. Maanala Oy.

Kartat:

Kansallisarkisto: (<https://astia.narc.fi/uusiastia/>)

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia. * Pitäjänkartasto:
 - o 2723_09_Ia__--_Muonio_--. Tiedosto 1081604.
 - o 2724_07_Ia.*-/-Muonio(--). Tiedosto 1081609.
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ica. Kihlakunnankartasto:
 - o MHA, Ica. 56. Geograf. karta öfver en del af Finska Lappmarken.

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto: (<https://jyx.jyu.fi/jyx/?lng=fi>)

- o Tresk, Olof. KrA Topografiska Kartor KEMIN LAPPI 1642.